

Centrum Usług Społecznych szansą na rozwój partnerskiej współpracy JST i NGO

Karolina Cyran Juraszek

Warszawa, październik 2021

Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030

Spis treści

Wstęp:	3
Czym jest CUS i jakie ma cele?	4
Usługi społeczne wdrażane w ramach CUS	6
NGO jako partnerzy dla CUS	15
Usługi społeczne i ich budżet oraz udział sektora społecznego w jego realizacji	20
Plan organizowania społeczności lokalnej w ramach CUS a NGO	25
Podział zadań i obowiązków między partnerami CUS.....	27
Zasady współpracy między jednostkami zajmującymi się usługami społecznymi	29
Rekomendacje końcowe.....	32

Wstęp:

Centrum Usług Społecznych to nowoczesne i funkcjonalne podejście do usług społecznych, które daje szansę na ich rozwój, zwiększenie ich dostępności dla mieszkańców gminy oraz efektywność ich świadczenia. To także wzmocnienie procesu budowania wspólnoty mieszkańców gminy, rozwój partnerskiej współpracy międzysektorowej oraz szansa na kształtowanie społecznościowego wizerunku pomocy społecznej.

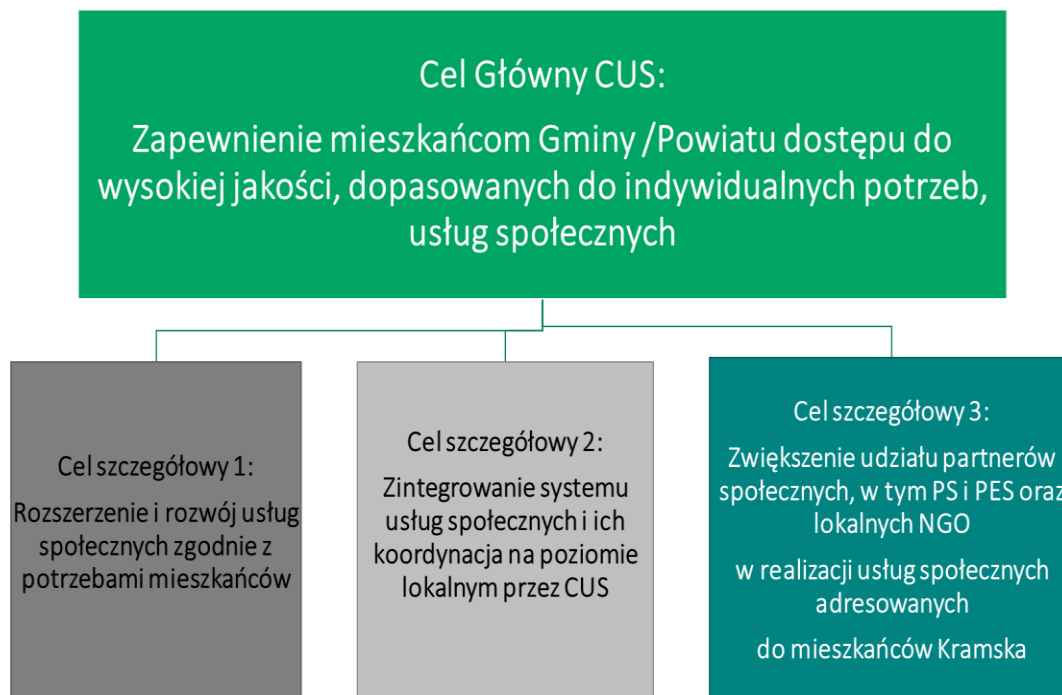
Podstawą prawną stała się Ustawa z dnia 19 lipca 2019 roku o realizowaniu usług społecznych przez Centrum Usług Społecznych, która weszła w życie 1 stycznia 2020 roku.

W Polsce tworzone są właśnie Centra Usług Społecznych. W ramach pilotażu finansowanego przez POWER ma ich powstać 46. Co będą robić? Jak w ich działania zostanie włączony sektor organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych? Czy CUSy mogą nadać sens partnerskiej współpracy skupionej na usługach społecznych dostarczanych mieszkańcom?

Mam nadzieję, że materiał będzie wskazówką i inspiracją dla JST, które nawarstwiające się problemy społeczne i brak dostępu do podstawowych usług społecznych swoich mieszkańców będą chcieli rozwiązywać poprzez CUS. Nie będą się bali sprostać wyzwaniu i poszukają, w tym podejściu, sposobu na zmianę społeczną i poprawę jakości życia dla swoich mieszkańców. A lokalnym organizacjom pozarządowym, podmiotom ekonomii społecznej i przedsiębiorstwom społecznym pokaże, jak mogą pomóc dostarczyć usługi społeczne i w konsekwencji współtworzyć z JST nowoczesną i sprawną instytucję opartą na dialogu i współpracy.

Autorka

Czym jest CUS i jakie ma cele?

USTAWA z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych mówi:

- CUS będzie działać jako jednostka budżetowa, której rodzaj i zakres zadań, w tym usług społecznych przekazanych mu do realizacji oraz szczegółową organizację określa statut nadany przez radę gminy w drodze uchwały.
- Do CUS zostaną przekazane wszystkie zadania, w tym usługi społeczne, realizowane dotychczas przez GOPS oraz nowe usługi społeczne.

Dwa podstawowe tryby utworzenia CUS:

- **gminne CUS** – działające na obszarze gminy, powstałe przez **przekształcenie OPS**;
- **ponadlokalne/partnerskie CUS** – działające na obszarze co najmniej dwóch gmin, powstałe na podstawie **porozumienia gmin**, funkcjonujące obok OPS.

- **W miastach powyżej 100 000 mieszkańców:**
przekształcenie z OPS lub przez utworzenie w mieście nowej jednostki organizacyjnej, odrębnej od funkcjonującego w tym mieście ośrodka pomocy społecznej.

Zadania CUS:

Dostarczanie usług społecznych

Prowadzenie rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych;

Opracowywanie diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych;

Realizowanie programu usług społecznych, w tym kwalifikowanie osób zainteresowanych do korzystania z usług społecznych określonych w programie usług społecznych oraz opracowywanie i monitorowanie realizacji indywidualnych planów usług społecznych;

Realizowanie innych niż usługi społeczne zadań przekazanych do realizacji centrum, w tym zadań z zakresu pomocy społecznej, w przypadku centrum utworzonego poprzez przekształcenie ośrodka pomocy społecznej;

Usługi społeczne wdrażane w ramach CUS

Co to są usługi społeczne

Dla prawidłowego podejścia do utworzenia CUS istotne jest właściwe rozumienie, czym są usługi społeczne. M. Janoś-Kresło stwierdza, że „usługa społeczna to działania, czynności skierowane na człowieka, których celem jest kształtowanie i wzbogacanie jego zasobów fizycznych i intelektualnych, w wyniku których tworzy się kapitał ludzki”¹.

W związku z tym, zgodnie art. 2 ust. 1, usługi społeczne oznaczają działania podejmowane przez gminę w 14 enumeratywnie wskazanych w tym przepisie zakresach, w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej. Świadczone są one w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców.

Z racji niematerialnego charakteru usług społecznych wynika ich specyficzna cecha, tj. nietrwałość i brak powstania w wyniku ich zrealizowania dóbr materialnych.

Ww. zakresy działań gminy obejmują:

1. politykę prorodziną
2. wspieranie rodziny
3. system pieczy zastępczej,
4. pomoc społeczną,
5. promocję i ochronę zdrowia,
6. wspieranie osób niepełnosprawnych,
7. edukację publiczną,
8. przeciwdziałanie bezrobociu,
9. kulturę,

¹ M. Janoś-Kresło, *Usługi społeczne w procesie przemian systemowych w Polsce*, SGH, Warszawa 2002, s. 28-29.

10. kulturę fizyczną i turystykę
11. pobudzanie aktywności obywatelskiej,
12. mieszkalnictwa
13. ochrony środowiska
14. reintegracji zawodowej i społecznej i stanowią katalog zamknięty.

Jednocześnie w części wspólnej definicji usług społecznych wyraźnie podkreślono element bezpośredniego świadczenia tych usług osobom, rodzinom, grupom społecznym, grupom mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółowi mieszkańców.

Tym samym, w zakresie pojęcia usług społecznych nie mieści się wsparcie społeczne podejmowane na etapach poprzedzających świadczenie usług społecznych bezpośrednim odbiorcom.

Wśród przykładowych **działań będących usługami społecznymi** w rozumieniu niniejszej ustawy należy wymienić:

- 1) pracę socjalną z osobą i rodziną oraz asystenturę dla rodzin;
- 2) środowiskową pracę socjalną w różnych formach;
- 3) terapię osób i rodzin doświadczających trudności w funkcjonowaniu w społeczeństwie;
- 4) mediacje rodzinne i w sporach innych niż rodzinne;
- 5) animację lokalną, edukację środowiskową oraz inne formy działań aktywizujących w środowisku zamieszkania;
- 6) poradnictwo prawne, obywatelskie, psychologiczne i rodzinne, w tym małżeńskie;
- 7) reintegrację zawodową i społeczną;
- 8) interwencję kryzysową;
- 9) usługi wsparcia dla osób tworzących rodzinną pieczę zastępczą;

- 10) rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych;
- 11) asystenturę i inne usługi wsparcia dla osób niesamodzielnych i osób o ograniczonej samodzielności, w tym niepełnosprawnych, przewlekle chorych, starszych i bezdomnych;
- 12) usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, w tym dla osób niesamodzielnych i osób o ograniczonej samodzielności pozostających w środowisku zamieszkania;
- 13) usługi wsparcia dla opiekunów osób niesamodzielnych i osób o ograniczonej samodzielności, w tym usługi opieki wytchnieniowej, wsparcia doradczego, informacyjnego i psychologicznego;
- 15) pomoc postpenitencjarną i readaptację społeczną;
- 16) promocję zdrowia, w tym zdrowia psychicznego oraz edukację zdrowotną
- 17) wsparcie osób dorosłych niepełnosprawnych i ich opiekunów faktycznych;
- 18) dzienny dom pomocy dla osób starszych.

Przykłady usług społecznych, które po przeprowadzeniu pogłębionej diagnozy potrzeb i potencjałów społeczności lokalnej w ramach projektów pilotażowych są wdrażane wraz a alokacją środków na nie przeznaczoną oraz sposobem realizacji.

Przykład 1. Gmina Kramsk woj. Wielkopolskie

Lp.	Usługi społeczne wymienione w Art. 2 ust.1 ustawy	Szczegółowe usługi planowane w ramach programu rozwoju usług	Charakterystyka i liczba odbiorców *	Wskaźniki *	Budżet i źródło	Sposób realizacji
1)	Wspieranie rodziny	1.1 prowadzenie wsparcia i poradnictwa psychologicznego i rodzinnego (m.in. psycholog, terapeuta rodzin, psychoterapeuta, itp.) 1.2 mobilne usługi poradnictwa psychologicznego i rodzinnego (m.in. psycholog, terapeuta rodzin, psychoterapeuta, itp.) 1.3. usługi asystenta rodziny 1.4. <i>usługi prowadzenia poradnictwa prawnego (prawnik) – w ramach nieodpłatnego poradnictwa świadczonego przez gminę</i>	Usługi kierowane będą do rodzin, w tym w szczególności rodzin z dziećmi doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych, ale także do rodzin, które znalazły się z różnych powodów w sytuacjach kryzysowych. W szczególności wsparciem będą obejmowane rodziny proponowane przez asystentów rodziny, a także rodziny, których dzieci uczęszczają do placówek wsparcia dziennego, w celu	Liczba rodzin, które skorzystały z usług wsparcia,	41 700,00 w ramach projektu POWER 36 000,00 środki samorządu (dotyczy 1.4)	Usługi 1.1-1.3 (zlecane w ramach UoPPiW) 1.4 Samorząd Gminy

		1.5. usługi interwencji kryzysowej	kompleksowego oddziaływania na poprawę sytuacji tych rodzin. Szacuje się, że ze wsparcia skorzysta 30 rodzin rocznie			1.5 Samodzielnie przez CUS
2)	Pomocy społecznej	2.1. Mobilne usługi towarzyszenia seniorom i osobom niesamodzielnym ograniczające poczucie samotności i izolacji w środowisku zamieszkania. 2.2. Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania - mobilne usługi sanitarne obejmujące pomoc w zaspakajaniu codziennych potrzeb życiowych seniorów i osób niesamodzielnym (np. pranie, sprzątanie, mycie, pielęgnacja) 2.3. Mobilne usługi pielęgniarские 2.4. Mobilne usługi rehabilitacji zdrowotnej i dietetycznej 2.5 Mobilne usługi poradnictwa socjalnego oparte na metodzie skoncentrowanej na rozwiązaniach	Usługi kierowane będą do osób starszych i niesamodzielnym oraz dzieci i dorosłych z niepełnosprawnościami Szacuje się, że ze wsparcia skorzysta 130 osób rocznie	Liczba osób, które skorzystały z usług wsparcia	585 146,00 w ramach projektu POWER	Usługi 2.1-2.5 (Zlecane w ramach UoPPiW) lub UPZP (społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne)

3)	Promocja i ochrona zdrowia	Usługi promocji i ochrony zdrowia zostały połączone w wiązki z usługami wsparcia rodziny i usługami pomocy społecznej w celu lepszego zaspakajania potrzeb mieszkańców: 3.1 Prowadzenie profilaktyki, terapii uzależnień i współuzależnień (jako wsparcie rodzin) 3.2. Usługi wsparcia dla opiekunów osób niesamodzielnych i osób o ograniczonej samodzielności, w tym usługi opieki wytchnieniowej (rehabilitant, neurologopeda) oraz wsparcia doradczego, informacyjnego i psychologicznego - ze szczególnym uwzględnieniem OzN 3.3. Usługi wypożyczania sprzętu rehabilitacyjnego	Osoby z niepełnosprawnościami, ale też osoby uzależnione lub narażone na uzależnienia Szacuje się, że ze wsparcia skorzysta osób rocznie 80	Liczba osób, które skorzystały z usług wsparcia,	357 646, 00 w ramach projektu POWER	Usługi 3.1-3.3 1. Zlecane w ramach UoPPIW 2. UPZP (społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne)
4)	Pobudzanie aktywności obywatelskiej	Animację lokalną, edukację środowiskową oraz inne formy działań aktywizujących w środowisku zamieszkania 4.1 usługi animacji lokalnej, 4.2 usługi edukacji środowiskowej,	Szeroko rozumiana społeczność lokalna (seniorzy, dzieci, młodzież, kobiety)	Liczba wydarzeń i form animacyjna	235,00 w ramach projektu POWER	Zlecane w ramach UoPPIW

		4.3 usługi działań aktywizujących w środowisku zamieszkania, (m.in. klub seniora i juniora, wydarzenia kół gospodyń wiejskich, eventy, konferencje, warsztaty, szkolenia, promocja wolontariatu dla osób starszych, działania aktywnego spędzania czasu wolnego przez seniorów, dzieci i młodzież	Szacuje się, że około 30% członków społeczności lokalnej skorzysta z usług			
--	--	--	--	--	--	--

Przykład 2: Miasto i Gmina Jarocin woj. Wielkopolskie

Lp.	Usługi społeczne wymienione w Art. 2 ust.1 ustawy	Szczegółowe usługi planowane w ramach programu rozwoju usług	Charakterystyka i liczba odbiorców *	Wskaźniki *	Budżet i źródło	Sposób realizacji
1)	Usługi z obszaru kultury oraz pobudzania aktywności obywatelskiej _Kluby społeczne_	1.1. Wsparcie osób starszych: czas wolny i aktywizacja społeczno-kulturalna dla seniorów mieszkających w Jarocinie. (m.in. klub seniora, wydarzenia artystyczne, konferencje, warsztaty, szkolenia, promocja wolontariatu dla	Usługi kierowane będą do seniorów, w tym w szczególności doświadczających trudności osamotnienia. W szczególności wsparciem będą obejmowani seniorzy z lokalnych gmin, gdzie	Liczba osób, które skorzystały z usług lub liczba wydarzeń kulturalno–społecznych	500 tys. zł w ramach projektu POWER	Usługi 1.1 (zlecane w ramach UoPPiW)

		osób starszych, wydarzenia kulturalne na terenie JOK Jarocin) 1.2. Realizacja usług w zakresie kultury w ramach 5, klubów społecznych” dostępnych dla każdego mieszkańca Gminy Jarocin niezależnie od wieku czy sytuacji zawodowej i społecznej jako mniejszej formy aktywności społeczno-kulturalnej	dostęp do kultury jest znacznie ograniczony. Chcemy włączyć aktywnie w te działania młodzież i budować wartości solidaryzmu pokoleń. Szacuje się, że około 30% mieszkańców skorzysta z usług w czasie wdrażania pilotażu			1.2 Samodzielnie przez CUS
2)	Usługi promocji i ochrony zdrowia _Rehabilitacja_	Usługi promocji i ochrony zdrowia oparte przede wszystkim na dostępie do rehabilitacji 2.1 Realizacja usługi w zakresie rehabilitacji, w tym mobilne formy 2.2.Realizacja usług w formie konsultacji dietetycznych i pielęgniarских.	Usługi kierowane będą do osób starszych, niesamodzielnych oraz dzieci i dorosłych z niepełnosprawnościami Szacuje się, że ze wsparcia skorzysta 150 osób rocznie	Liczba osób, które skorzystały z usług rehabilitacyjnych	500 tys. zł w ramach projektu POWER	Usługi 2.1-2.2 (zlecane w ramach UoPPIW)
3)	Usługi wsparcia rodziny _Klub Rodzinny_	3.1. Usługa wsparcia w formie prowadzenia różnych aktywności w specjalnie zaaranżowanej przestrzeni uwzględniającej potrzeby rozwojowe małych dzieci	Usługa skierowana do rodzin z małymi dziećmi od urodzenia do 5 roku życia	Liczba, rodzin, które skorzystały z usług	257.083 tys. zł w ramach projektu POWER	Usługi w ramach 3.1. - samodzielnie przez CUS

			Szacuje się, że ze wsparcia skorzysta 50 rodzin rocznie			
4)	Usługi promocji i ochrony zdrowia _Opaska Monitorująca_	4.1 Usługa umożliwiająca szybka pomoc medyczną w przypadku zaistnienia takiej konieczności poprzez opaski monitorujące stan zdrowia mieszkańca, niezależnie od miejsca, czasu i wykonywanych przez niego czynności.	Usługa skierowana dla osób starszych, samotnych i z niepełnosprawnościami wymagających stałego monitorowania stanu zdrowia Szacuje się, że ze wsparcia skorzysta 50 osób rocznie	Liczba osób, które skorzystały z usługi	260,00 tys. w ramach projektu POWER	Zlecane w ramach UPZP (społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne)

NGO jako partnerzy dla CUS

W wielu samorządach, w których rozwijane są Centra Usług Społecznych od wielu lat realizowana jest idea partnerstwa lokalnego, w którym istotną rolę odgrywa sektor społeczny, w tym podmiotów ekonomii społecznej i lokalne organizacje pozarządowe. Formuła Centrum Usług Społecznych musi być oparta na potencjale partnerskiej współpracy międzysektorowej w tworzeniu lokalnego systemu usług społecznych. Wynika to z podejścia związanego z misją CUS jakim jest koordynowanie usług świadczonych na rzecz mieszkańców przez usługodawców, a nie koncentrowanie ich w jednej instytucji.

Jedną z trzech płaszczyzn współpracy międzysektorowej w ramach CUS **jest kontraktowanie usług.**

Polega to na tym, iż CUS traktuje kontraktowanie usług społecznych jako formę zakupu (zlecenia) realizacji usług partnerom lokalnym, działającym już na rzecz mieszkańców.

Z uwagi na szczególny charakter usług społecznych określonych w katalogu, na podstawie przeprowadzonej diagnozy potrzeb, które będą świadczone w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz:

- osób starszych oraz młodzieży w ramach klubów społecznych,
- osób z niepełnosprawnościami lub osób potrzebujących rehabilitacji,
- rodzin z małymi dziećmi, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi,
- osób starszych i niesamodzielnych wymagających stałego monitorowania ich bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania,

szczególną rolę w ich realizacji muszą odgrywać lokalne organizacje pozarządowe, które znają mieszkańców i ich lokalne potrzeby. To właśnie ich cele statutowe, misja i doświadczenie we wspieraniu mieszkańców, często będących w trudnej sytuacji lub dotkniętych różnymi problemami społecznymi, wskazują na główną oś współpracy.

Współpraca z lokalnymi usługodawcami będzie odbywała się zarówno w ramach otwartych konkursów ofert dla podmiotów sektora pozarządowego jak i zlecenia ich w trybie określonym w prawie zamówień publicznych.

Podstawy prawne w ramach kontraktowania CUS w Jarocinie oprze na:

- 1. Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r.**
- 2. Ustawa prawo zamówień publicznych z 19 września 2019r**

Rekomenduję, żeby w ramach kontraktowania usług powołano partnerstwo podmiotów świadczących usługi społeczne na terenie gminy lub grup gmin, których kompetencje są kluczowe dla dostarczenia usług społecznych mieszkańcom.

Przykłady potencjalnych realizatorów usług społecznych z sektora społecznego ich doświadczenie oraz rola w CUS

Przykład 1: Gmina Kramsk woj. Wielkopolskie

Lp.	Nazwa Partnera	Doświadczenie i umiejętności w zakresie usług społecznych	Rola w CUS
1.	Fundacja "Nowe Życie" dla poszkodowanych losowo	Najważniejszymi celami Fundacji są: pomoc osobom z niepełnosprawnościami i ich rodzinom, a w szczególności ofiarom wypadków, i tym którym choroba odebrała sprawność, pomoc z osobom z niepełnosprawnościami integracja osób dorosłych, wsparcie dzieci i ich rodzin w zakresie terapii i rehabilitacji	Realizacja usług w obszarze promocji i ochrony zdrowia w tym: - wszechstronna i wielokierunkowa rehabilitacja osób z niepełnosprawnościami - integracja społeczna ze środowiskiem lokalnym - profilaktyka zdrowotna

2.	Spółdzielnia Socjalna „Razem do sukcesu”	Spółdzielnia działa w dwóch obszarach usług społecznych: Pierwszy to gastronomia. Zapewnia posiłki dla przedszkolaków oraz młodzieży w szkołach. Każdego dnia wydaje około 400 posiłków w dwunastu placówkach oświatowych oraz dla klientów indywidualnych. Drugi rodzaj to usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania klienta oraz usługi specjalistyczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Miesięcznie realizowane jest ok. 2400 godzin usług opiekuńczych Ponadto celem spółdzielni socjalnej jest tworzenie godnego miejsca pracy dla osób wykluczonych społecznie poprzez prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa oraz umożliwienie osobom bezrobotnym, niepełnosprawnym aktywizację zawodową.	Realizacja usług w obszarze pomocy społecznej, w tym: specjalistyczne usługi społeczne w środowisku zamieszkania wzmocnione o pielęgniarские, rehabilitacyjne czy dietetyczne
3.	Stowarzyszenie Klub Seniora i Juniora w Kramsku	Celami organizacji są: wspieranie idei zrównoważonego rozwoju gminy Kramsk i obrony interesów jej mieszkańców wspieranie integracji międzypokoleniowej wśród mieszkańców, poprawa jakości życia na obszarach wiejskich poprzez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi;	Realizacja usług w obszarze pobudzania aktywności obywatelskiej, w tym: aktywizowanie mieszkańców do wzięcia czynnego udziału w poprawie jakości ich życia i aktywności obywatelskiej

		promowanie regionu, kultury ludowej, lokalnych tradycji; aktywizowanie mieszkańców do wzięcia czynnego udziału w procesie rozwoju obszarów wiejskich; upowszechnianie znajomości problemów życia publicznego na terenie gminy Kramsk;	
4.	Stowarzyszenie na rzecz rozwoju Gminy Kramsk	Organizacja realizuje następujące działania: Pomoc oraz działania na rzecz rodzin z dziećmi, Przeciwdziałania patologiom społecznym w tym problemom alkoholowym, narkotykowym, nikotynowym oraz agresji i przemocy w rodzinie, Promocja i organizacja wolontariatu Rozwój poradnictwa, edukacji i informacji obywatelskiej,	Realizacja usług w obszarze wsparcia rodziny, w tym: profesjonalna pomoc poradnicza dla rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem mobilnych usług poradnictwa psychologicznego i rodzinnego (m.in. psycholog, terapeuta rodzin, psychoterapeuta, asystent rodziny itp.)
5.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kultury w Gminie Kramsk	Stowarzyszenie ma na celu: kultywowanie tradycji regionalnych, zwyczajów i obrzędów oraz rękodzieła artystycznego regionu konińskiego tworzenie i wspieranie grup tanecznych i muzycznych wspieranie integracji międzypokoleniowej inicjowanie aktywności kulturalnej na terenie gminy	Realizacja usług w obszarze pobudzania aktywności obywatelskiej, w tym: aktywizowanie mieszkańców do wzięcia czynnego udziału w poprawie jakości ich życia i aktywności obywatelskiej

		wspieranie inicjatyw kulturalno–społecznych aktywizowanie mieszkańców do wzięcia czynnego udziału w kulturze	
--	--	---	--

Przykład 2. Miasto i Gmina Jarocin woj. Wielkopolskie

Lp.	Nazwa Partnera	Doświadczenie i umiejętności w zakresie usług społecznych	Rola w CUS
1.	Fundacja 750-lecia Jarocina	Fundacja od roku 2005 zrealizowała szereg imprez, w tym plenerowych, o charakterze kulturalnym i społecznym w ramach, których działania prowadzone były w oparciu angażowanie wszystkich grup społecznych, w tym także najstarszych mieszkańców Jarocina. Fundacja wydaje kwartalnik społeczno-kulturalny „Zapiski Jarocińskie” oraz szereg publikacji o tematyce historycznej dotyczącej Jarocina. Członkami zarządu są specjaliści, którzy na co dzień współpracują z instytucjami kultury i na co dzień realizują przedsięwzięcia o charakterze kulturalno-społecznym. Fundacja jest partnerem wielu działań Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Jarocin oraz Muzeum Regionalnego w Jarocinie, także tych związanych z zapewnieniem seniorom i młodzieży atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu. Fundacja posiada także kompetencje zarządzania wieloma projektami współfinansowanymi ze środków publicznych (środki samorządowe oraz rządowe min. MRiPS, MKiDN).	Realizacja usług w obszarze kultury oraz pobudzania aktywności obywatelskiej - wspieranie osób starszych w aktywnym sposobie spędzania czasu wolnego oraz pobudzanie kreatywności samych mieszkańców (eventy, konferencje, warsztaty, szkolenia) - promocja wolontariatu dla osób starszych, organizowanie wydarzeń kulturalnych na terenie JOK Jarocin oraz innych dostępnych przestrzeniach
2.	Jarocińskie Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Senior”	Najważniejszym obszarem działania Stowarzyszenia „Senior” jest wspieranie mieszkańców Jarocina w usługach opiekuńczych. Od ponad 4 lat Stowarzyszenie świadczy usługi opiekuńcze standardowe dla 130 mieszkańców	Realizacja usług w obszarze promocji i ochrony zdrowia - wszechstronna i wielokierunkowa rehabilitacja osób z niepełnosprawnościami,

		oraz usługi specjalistyczne, którymi od ponad 2 lat obejmuje 27 osób z zaburzeniami psychicznymi. Stowarzyszenie, w tym zakresie jest zleceniobiorcą samorządu lokalnego, który w ramach zlecenia zadań w trybie OPP powierza ten obszar. Stowarzyszenie posiada odpowiednie zasoby kadrowe (usługi opiekuńcze nad mieszkańcami sprawują 62 opiekunki posiadające wieloletnie doświadczenie oraz odpowiednie kwalifikacje). Opiekunki mają zapewnioną także pomoc psychologiczną oraz ratownika medycznego. Ponad to Stowarzyszenie od 2019 r. zajmuje się dystrybucją i wydawaniem żywności pozyskanej z Banku Żywności w Poznaniu. Pomocą żywnościową objętych jest ponad 900 mieszkańców Miasta i Gminy Jarocin.	osób starszych, samotnych, zależnych, po przebytych chorobach, - udzielanie kompleksowego wsparcia (szkolenia, poradnictwo) opiekunom w obszarze opieki nad osobami zależnymi, - udzielanie wsparcia dietetyka i pielęgniarstwa.
--	--	---	--

Usługi społeczne i ich budżet oraz udział sektora społecznego w jego realizacji

Finansowanie usług społecznych wdrażanych w ramach obecnie realizowanych projektów zostało obliczone przy uwzględnieniu możliwości współfinansowania ze środków POWER 2.8 „Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym”. Zakłada się, że wsparcie z budżetu UE umożliwi uruchomienie impulsu do rozwoju usług społecznych w ramach testowania na lata 2021-2023.

Średnia wartość projektów to 3 mln złotych, z czego 80% musi zostać przeznaczonych na realizację usług społecznych, ale najważniejszym dla sektora społecznego jest kryterium mówiące o tym, iż min. 30% wartości kosztów bezpośrednich projektu musi zostać zlecone przez CUS właśnie sektorowi społecznemu.

Przykładowe rozłożenia alokacji środków projektu na poszczególne usługi:

Przykład 1: CUS w Kramsku woj. Wielkopolskie

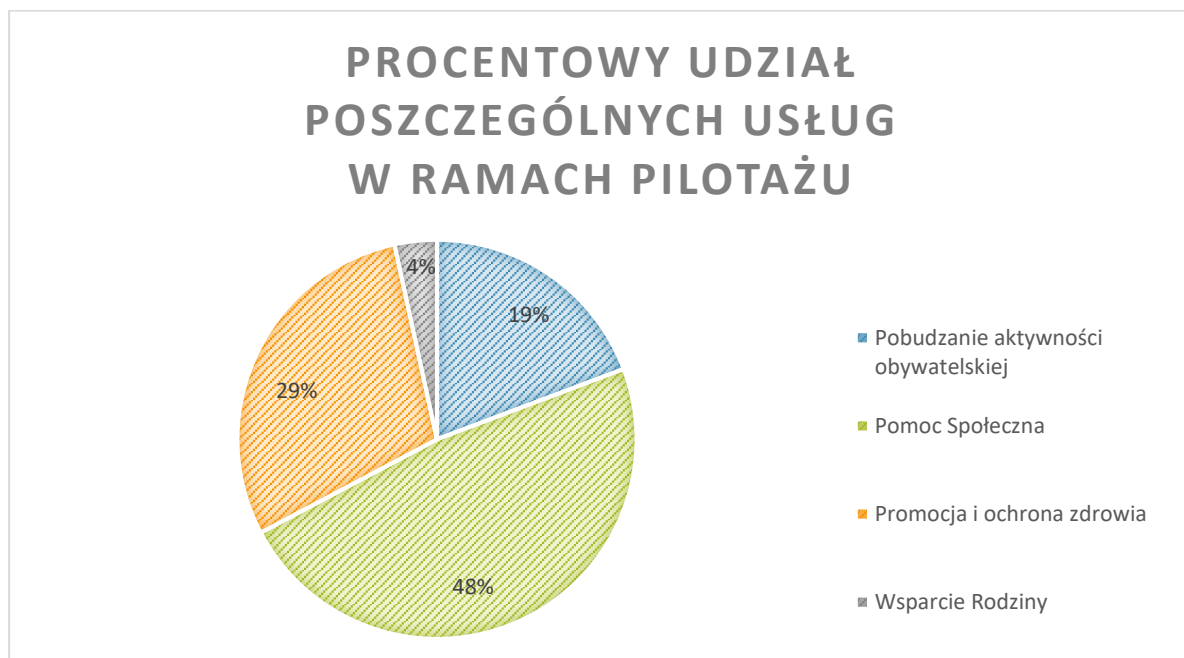
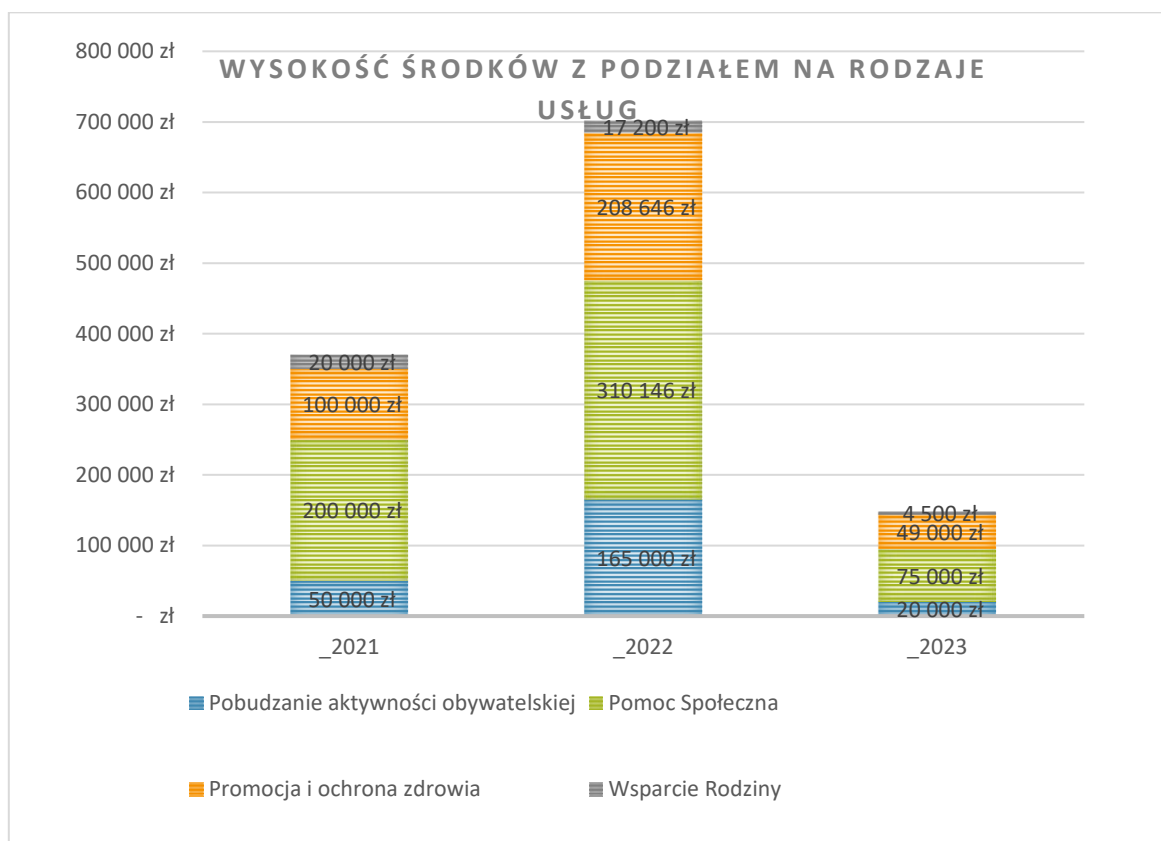
Łączna proponowana kwota przeznaczona na usługi społeczne w ramach projektu wyniesie **1.219.492 zł**. Przewidziano, że pierwsze wydatki związane z wdrożeniem usług rozpoczną się w czerwcu/lipcu 2021 roku, zaś pozostała część zostanie zrealizowana w okresie 2022-2023.

Plan finansowy zawiera tylko koszty świadczenia usług społecznych finansowanych w ramach UE, ale został przygotowany na narzędziu, które będzie wykorzystane do zaplanowania części finansowej w Programie Usług Społecznych, w którym będą uwzględnione wszystkie koszty funkcjonowania usług społecznych w CUS oraz różnorodne źródła ich finansowania, przychodów takie jak: środki samorządowe, środki budżetu państwa oraz środki prywatne mieszkańców partycypujących w kosztach usług.

Strukturę kosztów w podziale na poszczególne rodzaje usług na lata 2021-2023 przedstawia poniższa tabela.

	Usługa 1	Usługa 2	Usługa 3	Usługa 4	
Lata	Wsparcie Rodziny	Pomoc Społeczna	Promocja i ochrona zdrowia	Pobudzanie aktywności obywatelskiej	Razem
2021	20 000 zł	200 000 zł	100 000 zł	50 000 zł	370 000 zł
2022	17 200 zł	310 146 zł	208 646 zł	165 000 zł	700 992 zł
2023	4 500 zł	75 000 zł	49 000 zł	20 00 zł	148 500 zł
	41 700 zł	585 146 zł	357 646 zł	235 000 zł	1 219 492 zł

Nazwa usługi	Procentowa wartość usługi	Wartość zlecenia usług dla sektora
Wsparcie Rodziny	3,42%	0 zł
Pomoc Społeczna	47,98%	585 146 zł
Promocja i ochrona zdrowia	29,33%	357 646 zł
Pobudzanie aktywności obywatelskiej	19,27%	235 000 zł
Razem	100,00%	

Przykład 2: CUS w Jarocinie

Łączna proponowana kwota przeznaczona na usługi społeczne w ramach projektu wyniesie **1 517 083 zł**. Przewidziano, że pierwsze wydatki związane z wdrożeniem usług rozpoczną się na przełomie listopada/grudnia 2021 roku, zaś pozostała część zostanie zrealizowana w latach 2022-2023.

Dla celów operacyjnych podzielono wdrażanie usług na III etapy:

Etap 1- trwający 10 miesięcy (od X.2021 do VII.2022)

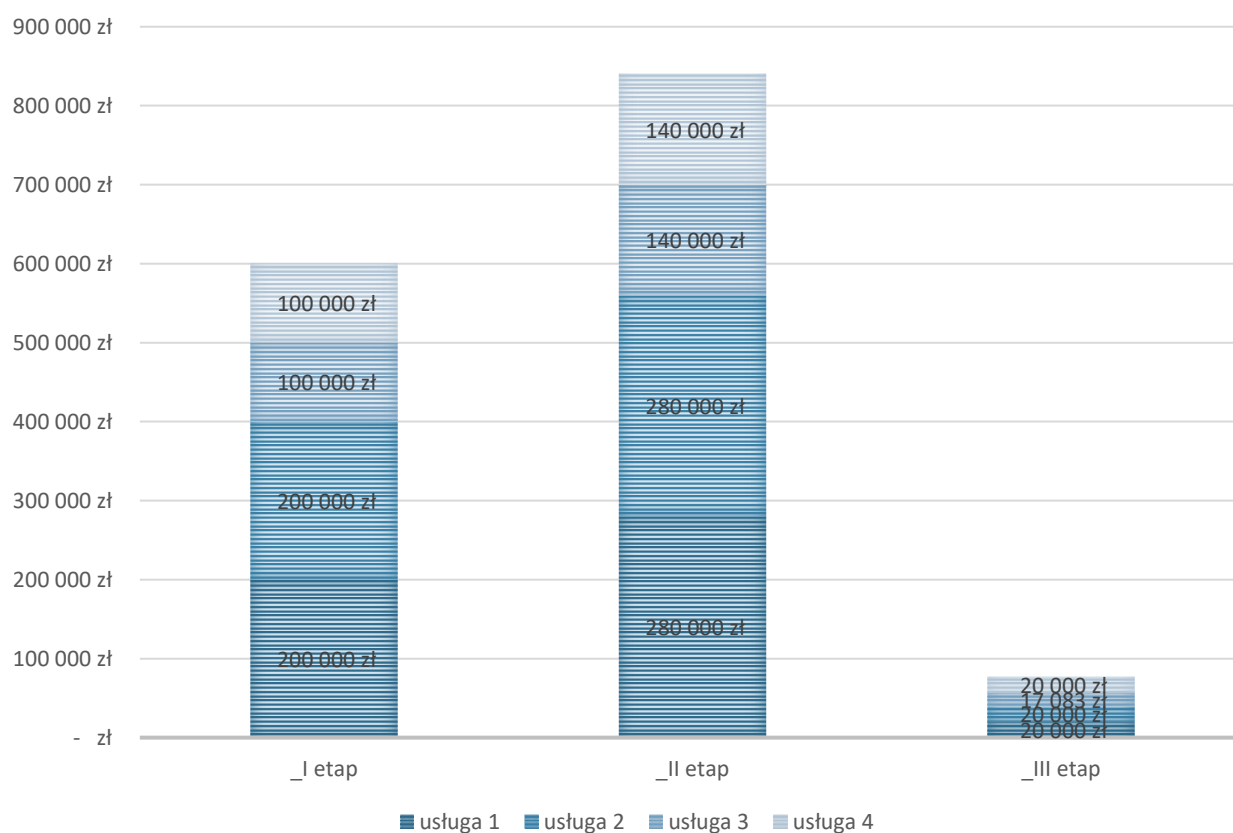
Etap 2 - trwający 10 miesięcy (od VIII.2022 do V.2023)

Etap 3 - trwający 4 miesiące (od VI.2023 do IX.2023)

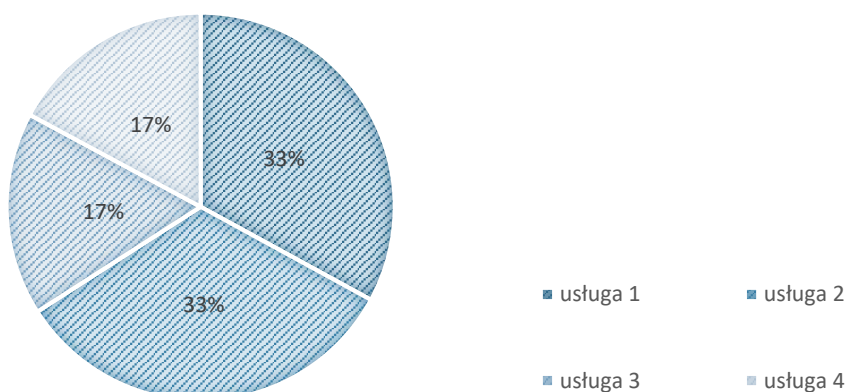
Etapy	usługa 1	usługa 2	usługa 3	usługa 4	Suma końcowa
I etap	200 000 zł	200 000 zł	100 000 zł	100 000 zł	600 000 zł
II etap	280 000 zł	280 000 zł	140 000 zł	140 000 zł	840 000 zł
III etap	20 000 zł	20 000 zł	17 083 zł	20 000 zł	77 083 zł
Razem wartość usługi	500 000 zł	500 000 zł	257 083 zł	260 000 zł	1 517 083 zł

Usługi	Podział % 2021-2023	Wartość zlecenia usług dla sektora
Kluby Społeczne	32,96%	400 000 zł
Rehabilitacja	32,96%	500 000 zł
Klub Rodzinny	16,95%	0 zł
Opaska monitorująca	17,14%	0 zł
Suma końcowa	100,00%	

ROZKŁAD UWZGLĘDNIAJĄCY ETAPY WDRAŻANIA

UDZIAŁ PROCENTOWY RODZAJÓW USŁUG W BUDŻECIE

Plan organizowania społeczności lokalnej w ramach CUS a NGO

Jednym z kluczowych zadań CUS będzie podejmowanie działań na rzecz integracji i wspierania rozwoju wspólnoty samorządowej z wykorzystaniem potencjału tej wspólnoty, w tym organizowanie działań samopomocowych, wolontarystycznych i sąsiedzkich stanowiących uzupełnienie usług społecznych (Art.13.1. podpunkt 6 Ustawy).

Często diagnoza potrzeb mieszkańców wskazuje wyraźnie konieczność kontynuowania i rozwijania usług z zakresu pobudzania aktywności obywatelskiej. Stąd też w katalogu usług społecznych znajdują się działania z zakresu animacji lokalnej, edukacji środowiskowej oraz innych form działań aktywizujących środowisko mieszkańców. Działania te są często domeną sektora społecznego.

Dlatego warto postawić sobie w tym obszarze kilka kluczowych założeń:

Cele szczegółowe organizowania społeczności lokalnej w ramach CUS

- wzmacnianie i rozwój powstających inicjatyw i struktur działających na rzecz społeczności lokalnej poprzez powołanie organizatora społeczności lokalnej w zespole ds. organizowania usług społecznych ściśle współpracującym z partnerami społecznymi
- wsparcie postaw obywatelskich poprzez zwiększenie kompetencji społecznych poprzez włączenie partnerów społecznych w kontraktowanie usług społecznych w zakresie pobudzania aktywności obywatelskiej
- promocję działań prospołecznych oraz udostępnienie informacji o wolontariacie
- poprawę jakości życia mieszkańców poprzez zaspokojenie potrzeb społecznych także w zakresie samopomocy mieszkańców i wsparcia sąsiedzkiego
- integrację społeczną środowiska lokalnego z uwzględnieniem działań w obszarze kultury i tożsamości lokalnej

Przykład planowanych działań wspierających z wykorzystaniem zaangażowania wolontariatu, samopomocy mieszkańców i wsparcia sąsiedzkiego

Działania wspierające	Odbiorcy usług
Wolontariat - Komplementarnie rozwijany z usługami społecznymi	
Wolontariat akcyjny – pomoc przy organizacji różnych form aktywności, w tym rozpowszechnianie informacji, przygotowanie dekoracji podczas wydarzeń adresowanych do społeczności lokalnej (osoby zaangażowane w wolontariat: młodzież, osoby dorosłe, aktywni seniorzy)	Mieszkańcy, ze szczególnym uwzględnieniem seniorów
Wolontariat opiekuńczy – a) wsparcie usług rehabilitacyjnych min: spacer, pomoc przy ubieraniu się, transporcie po i przed zabiegami fizjoterapeutycznymi, b) wsparcie usług opiekuńczych min: wspólne czytanie, wspólne zakupy (osoby zaangażowane w wolontariat: młodzież, osoby dorosłe, aktywni seniorzy)	Osoby starsze, osoby niesamodzielne, osoby z niepełnosprawnościami
Wolontariat gospodarczy – wsparcie usług społecznych polegający na drobnych pracach domowych i porządkowych w domu i w ogrodzie (osoby zaangażowane w wolontariat: młodzież, osoby dorosłe, aktywni seniorzy)	Osoby starsze, osoby niesamodzielne, osoby z niepełnosprawnościami
Wolontariat edukacyjny – polegający na wsparciu młodych rodziców w obszarze wychowania i opieki nad małymi dziećmi w zakresie stymulowania rozwoju	Rodzice dzieci do 5 roku życia
Grupy samopomocowe	Odbiorcy usług
Grupa wsparcia dla osób starszych Traktowane jako narzędzia do pobudzania ludzkiej aktywności oraz rozwiązywania problemów osamotnienia, z którymi osoby starsze, samotne nie są w stanie sobie poradzić i potrzebują pomocy ze strony innych osób	Osoby starsze, samotne
Grupa wsparcia dla rodziców Traktowane jako narzędzia do pobudzania ludzkiej aktywności oraz rozwiązywania trudności rodzinnych związanych ze zmianą sposobu funkcjonowania w zakresie opieki nad	Rodzice dzieci do 5 roku życia

małym dzieckiem, w tym, że specyficznymi potrzebami lub z niepełnosprawnościami. Wielu rodziców dotkniętych różnymi trudnościami np. cechami autyzmu u dziecka nie jest w stanie sobie poradzić i potrzebują wsparcia ze strony innych osób w podobnej sytuacji.	
Wsparcie sąsiedzkie Traktowane jako narzędzie polegające na świadczeniu wzajemnej pomocy mieszkańców dobrze funkcjonujących i sprawnych fizycznie, niezależnych mobilnie na rzecz osób samotnych, w podeszłym wieku, niesamodzielnych i z niepełnosprawnością, mieszkających w sąsiedztwie (osoby zaangażowane: sąsiedzi, rodzina, pracownicy socjalni, pracownicy organizacji pozarządowych, wolontariusze, sołtysi).	Osoby samotne, starsze, osoby niesamodzielne, osoby z niepełnosprawnościami mieszkające w sąsiedztwie

Podział zadań i obowiązków między partnerami CUS

Jedną z trzech płaszczyzn współpracy międzysektorowej w ramach CUS jest **kontraktowanie usług**. CUS traktuje kontraktowanie usług społecznych jako formę zakupu (zlecenia) realizacji usług partnerom lokalnym, działającym już na rzecz mieszkańców.

Działania i obowiązki oraz system zarządzania warto oprzeć na ścisłej współpracy między instytucjami, które wejdą w skład partnerstwa międzysektorowego. Wykorzystać dotychczasowe doświadczenia i kompetencje nabyte przy realizacji wcześniejszych przedsięwzięć z zakresu wspierania mieszkańców, wspólnych realizowanych projektów o charakterze partnerskim.

CUS będzie odpowiedzialny za całościowe zarządzanie usługami społecznymi i ich koordynację, ale warto powołać Radę Partnerstwa CUS realizującą merytoryczne obszary świadczonych usług. Głównym zadaniem Rady byłoby np. zapewnienie realizacji usług społecznych i osiągnięcie zamierzonych celów CUS, w tym: realizacja założeń i harmonogramu, monitorowania i testowania, analizę ryzyk, korygowanie nieprawidłowości, oraz przygotowywanie sprawozdań merytorycznych i finansowych

dla instytucji finansujących oraz władz samorządowych. Rada Partnerstwa powinna także zaprosić do współpracy ROPS, który powinien od początku towarzyszyć CUS oraz jego partnerom w zmianie społecznej.

Sprawozdania z realizacji usług powinny być przekazywane przez realizatorów usług min. raz na kwartał. Szczegóły określa się przy trybie zlecenia danych usług społecznych (UoPPIW lub PZP). Bieżąca współpraca powinna odbywać się podczas kwartalnych spotkań planistyczno-sprawozdawczych wraz z wykorzystaniem narzędzi on-line w sytuacji trwającej pandemii. Szczegóły rozliczeń (warunki płatności, tryb akceptacji dokumentów) zawiera się w umowach bilateralnych po zakontraktowaniu poszczególnych usług społecznych. Jeśli projekt uzyskał dofinansowanie, sprawozdawczość w tym zakresie powinna stosować system wewnętrznej kontroli na podstawie bieżących rozliczeń dokonywanych z wszystkimi realizatorami usług wchodzących do wdrożonego CUS.

Ramowy schemat zadań i obowiązków pod kątem kluczowych obszarów. Szczegóły warto wypracować przy powołaniu partnerstwa międzysektorowego z zakresu usług społecznych z udziałem wszystkich członków partnerstwa.

Lp.	CUS	Partnerzy
1.	Przyznawanie usług	Dostarczanie usług
2.	Raportowanie i rozliczanie usług społecznych	Stałe monitorowanie usług i dostarczanie do CUS raportów kwartalnych z danego obszaru usług
3.	Kontrola, monitoring i nadzór nad świadczonymi usługami	Niezwłoczne informowanie CUS o problemach wynikających ze świadczenia usług
4.	Przyjmowanie skarg od mieszkańców dot. usług społecznych	Wyjaśnianie powstałej nieprawidłowości i skorygowanie świadczonej usługi
5.	Prowadzenie systemu wsparcia dla wszystkich usługodawców (narzędzia do monitorowania, szkolenia)	Udział w lokalnym systemie usług społecznych i podnoszenie swoich instytucjonalnych kompetencji w zakresie świadczenia usług oraz bycia partnerem CUS
6.	Koordinowanie na bieżąco działaniami CUS i jednego okienka dot. usług społecznych	Bieżąca współpraca przedstawicieli partnerów z zespołem ds. usług społecznych w CUS
7.	Promowanie wolontariatu i grup samopomocowych	Promowanie wolontariatu i grup samopomocowych

Zasady współpracy między jednostkami zajmującymi się usługami społecznymi

Rozwój partnerskiego podejścia przez CUS, przy świadczeniu usług społecznych dla mieszkańców przyczynia się do:

- rozwoju oferty usług społecznych,
- zwiększenia ich dostępności,
- realizacji nowych instrumentów i metod działania.

Współpraca jest jedną z fundamentalnych wartości, którą kieruje się CUS i wszyscy jego pracownicy oraz partnerzy (dostarczyciele usług). Rekomenduję, aby w ramach współpracy przy realizacji usług społecznych obowiązywały wszystkich usługodawców następujące zasady

Zasady oddziaływanie zewnętrznego:

Fundamentem i podstawą ich realizacji są zasady współpracy wskazane w Art.14 ustawy o CUS, które staną się podstawowym kodeksem funkcjonowania i realizacji zadań CUS i jego partnerów:

- 1) Zasada powszechności – wszystkie usługi społeczne określone w katalogu oferowane wszystkim osobom uprawnionym
- 2) Zasada podmiotowości – najważniejszą wartością jest dobro osoby czy rodziny korzystających z usług społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem respektowania ich podmiotowości i poczucia bezpieczeństwa
- 3) Zasada jakości – wszystkie usługi społeczne świadczone będą z zachowaniem standardów jakości
- 4) Zasada kompleksowości – zapewnienie usług społecznych jak najpełniej odpowiadających na zdiagnozowane potrzeby mieszkańców Kramska, które także będą uwzględniać różne fazy życia mieszkańców oraz ich sytuacji rodzinnej
- 5) Zasada współpracy – podstawowa zasada, na której oparte idea CUSu, wskazująca podmioty współpracy oraz szczegółowe zasady jak suwerenność stron, partnerstwo, efektywność i uczciwa konkurencja oraz jawność
- 6) Zasada pomocniczości – druga podstawowa zasada, ponieważ dzięki niej zostanie wykorzystany potencjał podmiotów działających już na rzecz mieszkańców i realizujących usługi społeczne na terenie Gminy Jarocin. Pozwoli to na rozszerzenie oferty usług społecznych mając na względzie potrzeby wspólnoty samorządowej, przy wykorzystaniu potencjału podmiotów realizujących usługi społeczne na obszarze działania Centrum.

- 7) Zasada wzmacniania więzi społecznych – poprzez działanie dostarczanie wysokiej jakości usług społecznych, wzmocnione zostaną więzi społecznych oraz integracji i rozwoju wspólnoty samorządowej

Zasady Oddziaływanie wewnętrznego:

Relacje efektywnej współpracy międzysektorowej w ramach kontraktowania usług warto oprzeć na zdroworozsądkowych zasadach, aby działania CUS były skuteczne a partnerstwo nie miało problemów wewnętrznych i zewnętrznych.

- 1) Realizm - cele i terminy ich realizacji ustalane przez CUS i partnerów muszą być możliwe do osiągnięcia
- 2) Pragmatyzm – CUS i partnerzy powinni szukać wymiernych i szybko osiągalnych rozwiązań jasno zdefiniowanych problemów w zakresie świadczonych usług społecznych
- 3) Stosowność – metody pracy i zasoby muszą być dostosowane do wymogów standardów świadczonych usług. CUS i partnerzy muszą umożliwić posuwanie się do przodu podczas wdrażania usług, przewyższanie kryzysów i osiąganie akceptowalnych rozwiązań
- 4) Podzielanie wspólnej wizji CUS – która rozwija się i wzbogaca wraz z realizacją usług społecznych świadczonych dla mieszkańców
- 5) Otwartość i elastyczność – pozwalające uczestniczyć wielu lokalnym partnerom, którzy gwarantują zróżnicowane kompetencje w zakresie usług społecznych oraz innowacyjność
- 6) Szacunek i zaufanie – dzięki, którym można uwzględnić różne punkty widzenia i osiągnąć prawdziwe porozumienie w miejscu pozornego konsensusu
- 7) Wzajemnie zrozumienie – umożliwiające poznanie umiejętności i możliwości różnych partnerów oraz osiąganie najlepszej formy organizacji wewnętrznej i podziału obowiązków w konkretnych sytuacjach
- 8) Zrozumienie i dostosowanie się – do potrzeb różnych grup społecznych w celu zmobilizowania i uczynienie odpowiedzialnymi wszystkich mieszkańców za jakość życia
- 9) Przejrzystość działań i troska o informowanie – tak, aby wszyscy mogli uczestniczyć w działaniu
- 10) Dyskusja – nad rolą, funkcją i działaniami każdego z partnerów w celu wzmocnienia jego zaangażowania w rozwój jakości usług społecznych
- 11) Determinacja – CUS i jego Lider gwarantujący spójność przedsięwzięcia jako całości i uniemożliwiający rozproszenie działań.

Zasady Organizacyjne:

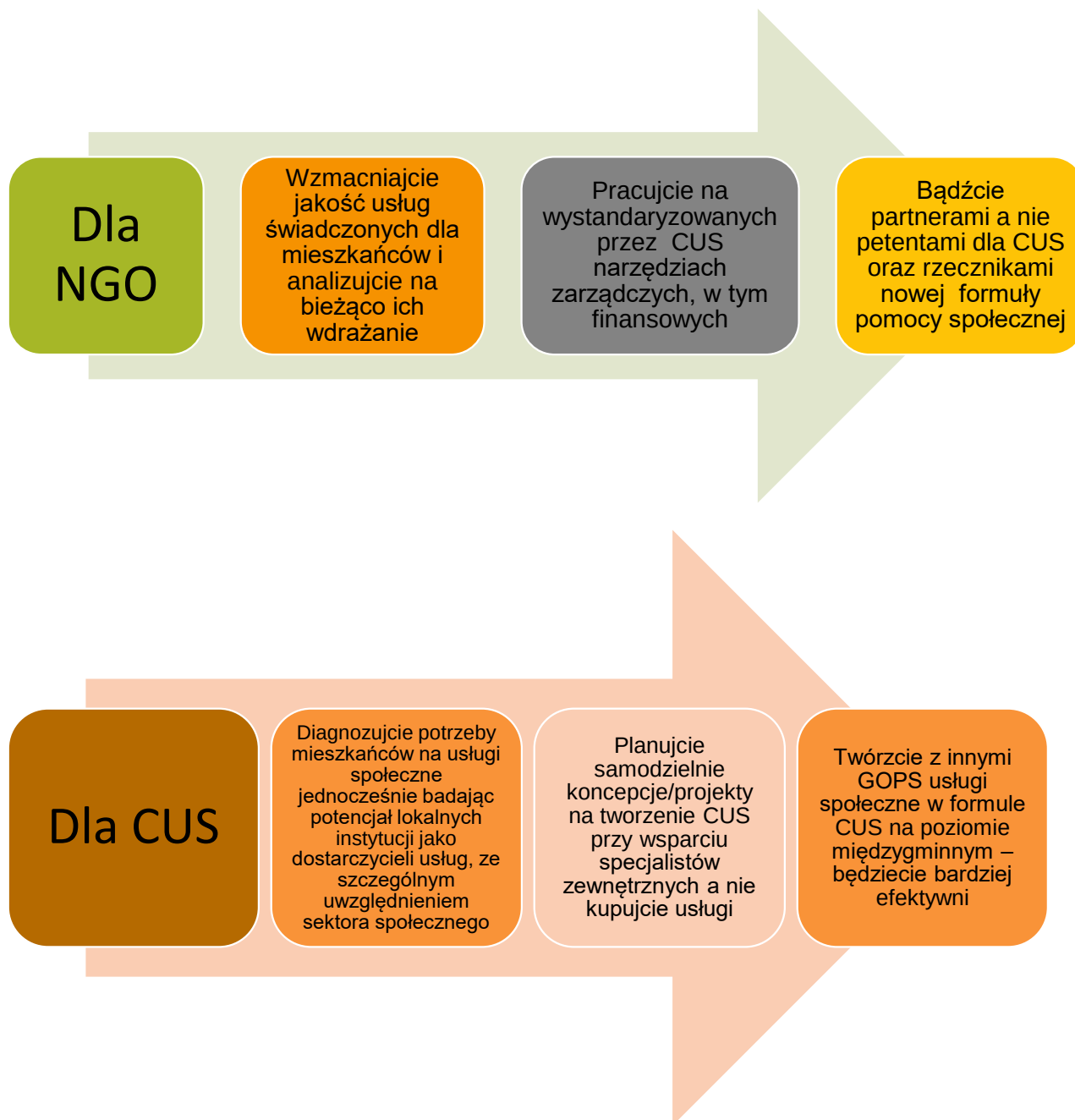
- 1) Udzielanie sobie wyczerpujących informacji, w szczególności o kwestiach wymagających pilnej interwencji
- 2) Kanałami i nośnikami wykorzystywanymi w procesie komunikacji mogą być:
 - wymiana dokumentów w formie pisemnej,
 - poczta elektroniczna,
 - rozmowy telefonicznej,
 - spotkania bezpośrednie,
 - systemy i narzędzia informatyczne.
- 3) CUS i partnerzy wyznaczają przynajmniej po 2 osoby do utrzymania wzajemnych kontaktów
- 4) CUS przekazuje istotne informacje z odpowiednim wyprzedzeniem
- 5) CUS organizuje cykliczne spotkania Rady Partnerstwa, na których omawiane są sprawy związane z realizacją usług społecznych wdrażanych w ramach pilotażu
- 6) CUS informuje partnerów i zaprasza oraz organizuje szkolenia w celu świadczenia wysokiej jakości usług społecznych

** lista nie jest zamknięta*

Rekomendacje końcowe

Centrum Usług Społecznych to **nowoczesne i funkcjonalne** podejście do usług społecznych, które daje **szansę na ich rozwój, zwiększenie ich dostępności dla mieszkańców gminy oraz efektywność ich świadczenia**. To także **wzmocnienie procesu budowania wspólnoty mieszkańców gminy, rozwój partnerskiej współpracy międzysektorowej oraz szansa na kształtowanie społecznościowego wizerunku pomocy społecznej**.

- *Nowoczesne i funkcjonalne* – kiedy mieszkaniiec potrzebuje specjalistycznej usługi np. opiekuńczej, dostosowanej do swoich potrzeb wynikających ze stanu zdrowia i możliwości rodziny
- *Szansa na rozwój* – zupełnie nowe usługi, których wcześniej nie prowadzono
- *Dostępność dla mieszkańców* – usługi społeczne nie ograniczają się do klientów pomocy społecznej. Skok np. z 500 rodzin wspieranych w pomocy społecznej do 11 tys. mieszkańców danej gminy
- *Efektywność ich świadczenia* – usługi społeczne będą systematycznie diagnozowane.
- *Wzmocnienie procesu budowania wspólnoty* – Partnerstwo międzysektorowe w ramach CUS oraz usługi towarzyszące jak wolontariat i usługi sąsiedzkie są szansą na budowanie więzi lokalnych społeczności
- *Rozwój partnerskiej współpracy międzysektorowej* – lokalny samorząd ma świadomość, że bez partnerów społecznych dostarczających usługi, nie uda się dostarczyć usług społecznych
- *Budowanie społecznościowego wizerunku pomocy społecznej* – tylko dzięki otwarciu się na mieszkańców oraz koordynacji usług społecznych przez CUS można odczarować stereotyp pomocy społecznej i uwolnić się z ograniczeń i sideł świadczeń, na rzecz aktywnej integracji i usług społecznych.

O autorce

Karolina Cyran Juraszek - Związana z sektorem obywatelskim od ponad 25 lat, a z ekonomią społeczną od ponad 15tu. Jest trenerem, konsultantem wielu organizacji zajmując się ich rozwojem misyjnym, programowym, ekonomicznym oraz współpracy z otoczeniem, w który znaczącą rolę odgrywa samorząd. Od 10 lat pracuje w zespole FRSO, gdzie oprócz doradztwa kluczowego dla PES kieruje projektami związanymi ze wzmacnianiem kompetencji zarządzania finansami (jest współautorką kilku kluczowych narzędzi min. Planer i Prove it PL).

Od 2018 roku jest także doradcą tematycznym w projekcie SIRES, w którym wpiera regiony w zakresie koordynacji ekonomii społecznej i usług społecznych. Obecnie ściśle współpracuje z ROPS Wielkopolska i wraz z zespołem prowadzi procesy w 6 Centrach Usług Społecznych. Z przedstawicielami JST oraz sektora obywatelskiego (potencjalnych usługodawców) opracowuje dokumenty o charakterze strategicznym wraz z narzędziami jakimi są Plany Wdrażania. Współtworzy także I edycję Akademii DI cykl 5 sesji szkoleniowych dla przedstawicieli 8 ROPS w zakresie programowania nowej perspektywy w kontekście usług społecznych i DI.

Pracuje także nad rozwiązaniami systemowymi na rzecz III sektora i ES. Obecnie wypracowała rozwiązania dla franczyzy społecznej na Modelu Pubów Spółdzielczych zatrudniających OzN, widząc w nich szansę na efekt skalowania i rozwoju przedsiębiorców społecznych.

Od 10 lat jest ekspertem społecznym w Konkursie Dobroczyńca Roku (ARF) oraz w Konkursie Najlepsze Przedsiębiorstwo Społeczne Roku (FISE).

Materiał powstał w ramach projektu SOS – Silne Organizacje Socjalne, finansowanego przez Narodowy Instytut Wolności - Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich PROO na lata 2018-2030.